

FIGYELŐ

Szépirodalom

BEREMÉNYI GÉZA:

Az arany ára *Hét dráma*

„Bere­ményi Géza har­min­cöt éves drámaírói tevékenységének tel­jes­sé­gét tartal­mazza a könyv.” Ami igen komoly irodalmi esemény – *lenne*, ha a közismert és teljesítménye alapján méltán népszerű alkotó mára már nem inkább (film)rendezőnek vagy egyenesen inkább a *multimédiás művészfajta* egyik itthon elképzelhető prototípusának számítana... Csakhogy szerzőnk 1969/70-ben minden idők egyik legfrenetikusabb prózaista indulását hajtott végre a magyar irodalom történetében, amiből következően pedig ha a nyolcvanas évek derekától nem is nagyon hoz(ott)

létre többé a hagyományos műfaj­kó­dok szerinti szövegeket, azért még részese maradt literális kultúránknak. Következésképpen bármit csinált, bármely művészeti ágban fejtett is ki tevékenységet pályája során, az nem utolsósorban az irodalom felől közelítendő és az irodal-

miság jelensé­g­körén belül érthető meg.

Ennek bizonyítására elég a Cseh Tamás által színpadi produkcióként, akcióként megvalósított énekmondások szövegi szubsztrátumát mint „dalokat” azonosítanunk, és rögtön a líra műnemét kapjuk eredményül. Vagy kiemelhetjük az *Eldorádó* című elbeszélés stílusán tettenérhető (levele-)forgatókönyvszerűségét, ve­le szemben pedig, mondjuk, a *Hídember* című film önálló kötetben megjelent „irodalmi forgatóköny-

vének” kvázi-regényi jellegét. Az irodalom színéváltozása és önmagának megmaradása pedig sehol sem mérhető le olyan tradicionális természetességgel, mint éppen a drámák esetében, amelyek műalkotási egzisztenciája egy másfajta létmódban, a

színjátékművé válás aktusában, folyamatában teljese­dik ki, annak kere­tében valósul meg igazán.

Hét dráma har­min­cöt év alatt: nem eltűzött mennyiség, de magas a minőségérték! Részletesebben elemezni itt nem tudjuk őket, ugyanakkor felhívhatjuk a figyelmet arra,

hogy mindegyik darab eredendő generikus magjában található valami sajátlagosság vagy egyenesen különlegesség, kivételesség. A *Kutyák* igazi meglepetése nem annyira az „ál-latszereplő” kategóriájának amúgy természetes kitöltése, hanem a halott figurák, e valóban „drámai személyek” felléptetése révén elért kísérteties, különben pedig életszerű dramaturgiai plaszticitással roncsolt diktatúra-parabola mivolt. A *Légeköbméter* lakhatási abszurdja provokatív szellemességgel hordozza erős társadalomkritikáját. A *Halmi vagy a tékozló fiú* verbális-cselekményes rájátszással felépített, mégis elrugaszkodó *Hamlet*-parafrázis. *Az arany ára* az *Eldorádó* című novella/film színpadi változata, ám azokétól eltérő, döntő pluszjelentést hordozó befejezéssel. A *Shakespeare királynője* „történelmi játék” – és mennyire vérbeli tragédiává fordul benne a kezdetben csak kultúrakutatónak tetsző, irodalmias miliőtájékoztató *A Laura* azután musical (zeneszerző: Horváth Károly). Végül *Az ajtó* nem más, mint Szabó Magda regényének színpadi adaptációja; érdekes, hogy drámaírónk talán a legjobb románt választja ki megmunkálásra ebből az egészében a tömegkulturális eljelentéktelenedés felé sodródó életműből.

A kötetből jól látszik, hogy Bereményi csak „válogatott színműveit” hozta létre. Homályban marad ugyanakkor e munkák létesülési körülményeinek még elvárhatóan közlendő minimuma is, pedig tulajdonképpen űvre-beli réteg-hosszszmettetet kínál a gyűjtemény, összegzésre készítve. A szerkesztés elve talán kronológiai volt, ami persze nem biztos, mert nincs információ a bemutatókról. Bonyolítja a helyzetet, hogy Bereményinek van egy másik, mára gyakorlatilag hozzáférhetetlen drámakötete is 1998-ból, ugyancsak *Az arany ára* címmel, és hogy a *Shakespeare királynője* kifejezés 2001-ben a szerző verseskönyvének feliratául szolgált már... Mindez lazaságot, kényelmességet, önfeledt gondtalanságot ugyanúgy jelenthet, ahogy az sem elképzelhetetlen, hogy a multimédiás művész arra figyelmeztet: drámaírói életművének kutatása sem történhet kizárólag a drámakönyv(ek) alapján, illetve a publikálás egyéb csatornáira (ez esetben a színházi rendezésekre) szintén ki kell terjednie az értelmező figyelmének.

ZSÁVOLYA ZOLTÁN

(*Napkút Kiadó, Budapest, 2007,*
336 oldal, 2790 Ft)